

Sınıf Yönetimi

Editörler:

Mehmet ŞİŞMAN

Selahattin TURAN

20. Baskı

Editörler: Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN - Prof. Dr. Selahattin TURAN

SINIF YÖNETİMİ

ISBN 978-975-8792-23-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ocak 2008, Ankara

20. Baskı: Haziran 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın. San. - Murat Tarcan

İvedik Cad. No: 417 Yenimahalle/ANKARA

Kızılbey Vd 8230201756

Tel: (0312) 384 34 35

Faks: (0312) 384 34 37

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47663

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Değerlendirme Sorularına İlişkin Aktivasyon Kodunu Nasıl Aktif Edebilirim?

Bu kitap için yazarları tarafından hazırlanan bölüm sonu değerlendirme sorularını kitabın iç kapağında yer alan aktivasyon kodunu aktif ederek çözebilirsiniz. Aktivasyon kodunu aktif etmek için aşağıdaki aşamaları takip edebilirsiniz ya da sağ köşedeki karekodu okutarak ilgili videoyu izleyebilirsiniz.

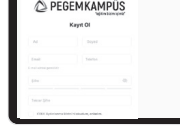

Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

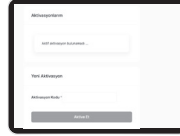

arti.pegemkampus.com web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve değerlendirme sorularına erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

- 1. Adım Üyelik**

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna **arti.pegemkampus.com** yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

- 2. Adım Aktivasyon**

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **"Aktivasyonlarım"** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

- 3. Adım Ürünlerim**

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen **"Hibrit Kitap"** sekmesine tıklayarak değerlendirme sorularını çözebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon koduyla aktif ettiğiniz değerlendirme sorularına kodu aktif ettikten sonra 365 gün boyunca erişebilirsiniz.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

*Bu kitap,
daha güçlü bir Türkiye'nin ve daha insani bir
dünyanın liderleri olacağını ümit ettiğimiz
öğretmen adaylarına ithaf olunmuştur.*

ÖN SÖZ

Okullardaki eğitim, öğretim ve öğrenme etkinlikleri, büyük ölçüde *sınıf* denilen ortamlarda gerçekleşir. Sınıf, özel olarak düzenlenmiş, öğrencilerin topluca öğrenme etkinliklerine katıldıkları mekânları ifade eder. Her öğretmen, görevlerinin önemli bir kısmını, diğer öğretmenlerden soyutlanmış olarak tek başına sınıf denilen ortamlarda icra etmeye çalışır. Öğretmen açısından sınıf, bir çalışma ortamı; öğrenci açısından ise, bir öğrenme ve yaşama alanıdır.

Sınıf yönetimi, sınıfta etkili bir eğitim ve öğrenme ortamının sağlanması ve sürdürülmesi olarak görülebilir. Türkiye'de eğitim fakülteleri'nde 1990'lı yılların sonlarından itibaren *sınıf yönetimi* adı altında bir ders yer almıştır. Her ne kadar bu kitabın içeriğinde yer alan bazı konular, eğitimle ilgili diğer bazı derslerin içeriğiyle örtüşmekte ise de söz konusu konular, bu derste daha ayrıntılı ele alınmıştır.

Okulların ikliminin, kültürünün, öğretmen ve öğrencilerin özelliklerinin birbirinden farklı olması, her türlü okul ve sınıf ortamında geçerli, sınıf yönetimiyle ilgili genel ilke ve kurallar belirlemeyi güçleştirmektedir. Bu kitabın amacı, öğretmen adaylarına etkili bir öğrenme için gerekli sınıf ortamının düzenlenmesinde ve sürdürülmesinde hazır reçeteler üretmekten çok üzerinde durulması gereken bazı konu ve değişkenlere dikkati çekmektir. Ayrıca, öğretmenlerin görev yapacakları bölgeler, okul tür ve kademeleri de birbirinden farklı olabileceğinden, bu kitapta söz konusu edilen konuların da bu çerçevede düşünülmesi ve yorumlanması gerekir.

Kitapta, sınıf yönetimi dersinin tanımında yer alan konular, disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Sınıf yönetiminde, eğitim bilimleri ile ilgili gelişmelerde gözleendiği gibi öğretmenin yöneticilik rolünden çok liderlik rolüne vurgu yapılmıştır. Geleneksel öğretmen ve öğrenci rollerinin hızla değiştiği günümüzde, okulların ve sınıfların, öğretmen ve öğrenciler için daha çekici, yaşanabilir ortamlara, öğrenmenin de zevkli bir uğraşa dönüştürülmesinde, yönetici ve öğretmenlerin öğrenmeye liderlik etmesi gereklidir.

Bu kitabın yazarları, öğretmen yetiştiren kurumlardaki mesleki deneyimlerini, alandaki kuramsal bilgileriyle bütünleştirerek, konuları teorik tartışmalardan uzak bir biçimde olabildiğince basit ve yalın bir dille, daha çok uygulama merkezli olarak sunmaya çalışmışlardır.

Kitapta yer alan konuları, geleneksel sınıf yönetimi yaklaşımlarının dışında farklı bir yaklaşımla sunan değerli yazarlara teşekkür ediyoruz. Kitabın, başta öğretmen adayları olmak üzere, görevi eğitim ve öğreticilik olan her düzeydeki uygulamacıya yararlı olmasını diliyoruz. Bu kitabın dizgi ve basımını gerçekleştiren Pegem Akademi çalışanlarına teşekkür ediyor, başta öğretmen ve öğrenciler olmak üzere okuyuculardan gelecek katkılarla kusurlarının en aza indirilebileceğini umuyoruz.

Editörler

Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN

Prof. Dr. Selahattin TURAN

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

1. Bölüm: **Sınıf Yönetiminin Temelleri**
Prof. Dr. Selahattin Turan, *Bursa Uludağ Üniversitesi*
2. Bölüm: **Sınıf Yönetimi ve Disiplin Modelleri**
Prof. Dr. Mehmet Şişman, *Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi*
3. Bölüm: **Sosyal Bir Sistem Olarak Sınıf**
Prof. Dr. Burhanettin Dönmez, *Başkent Üniversitesi*
4. Bölüm: **Öğrenme Ortamlarının Fiziksel Düzeni**
Prof. Dr. Halil Işık, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi*
5. Bölüm: **Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışının Yönetimi**
Dr. Öğr. Üyesi Birol Yiğit, *Trakya Üniversitesi*
6. Bölüm: **Sınıf Kurallarının Oluşturulması**
Prof. Dr. Hasan Arslan, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi*
7. Bölüm: **Sınıfta Öğrencilerin Motivasyonu**
Prof. Dr. Cemil Yücel, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Hakan Gülveren, *Uşak Üniversitesi*
8. Bölüm: **Sınıfta İletişim Süreci**
Prof. Dr. Salih Paşa Memişoğlu, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi*
9. Bölüm: **Sınıfta Öğrenme Zamanının Yönetimi**
Prof. Dr. Mehmet Durdu Karslı, *Doğu Akdeniz Üniversitesi*
10. Bölüm: **Sınıfta Öğrenme-Öğretme Sürecinin Yönetimi**
Doç. Dr. Kezban Kuran, *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi*
11. Bölüm: **Sınıfta Sorunlu ve Özel Öğrencilerin Yönetimi**
Prof. Dr. Nilüfer Özabacı, *Yeditepe Üniversitesi*
12. Bölüm: **Öğretmen-Veli Görüşmelerinin Yönetimi**
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Sarıtaş, *Bursa Uludağ Üniversitesi*
13. Bölüm: **Sınıfta Bir Lider Olarak Öğretmen**
Prof. Dr. Niyazi Can, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi*

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	v
Bölümler ve Yazarları	vi

1. BÖLÜM SINIF YÖNETİMİNİN TEMELLERİ (ss. 1 - 18)

Sınıf Yönetimi	2
Okul ve Sınıf Yönetiminin Teorik Temelleri	5
Okul Yönetimine İlişkin Bakış Açıları	6
İnsana İlişkin Bakış Açıları ve Sınıf Yönetimi	10
Hümanist Açıdan İnsan	10
Davranışçı Açıdan İnsan	11
Psikanalitik Açıdan İnsan	12
Etkileşimci Açıdan İnsan	12
Bilişsel Açıdan İnsan	13
Bölümün Özeti	15

2. BÖLÜM SINIF YÖNETİMİ VE DİSİPLİN MODELLERİ (ss. 19 – 40)

Rudolf Dreikurs Modeli (Sosyal Disiplin Modeli)	20
William Glasser Modeli (Gerçeklik Terapisi Teorisi)	22
Jacob S. Kounin Modeli (Dalga Etkisi)	24
Frederic Skinner Modeli (Davranış Değişirme Modeli)	26
Marlene Canter Modeli (Kendine Güvene Dayalı Disiplin)	27
Hiam Ginnot Modeli (Etkili İletişim Odaklı Model)	29
Lee Jones & Fred Jones Modeli (Sınıf Yönetimi Modeli)	31
Fritz Redl ve William Wattenberg Modeli	33
Thomas Gordon Modeli (Öğretmen Merkezli Model)	34
Sınıf Yönetiminde Öğretmen Davranışı	35
Sınıfta Etkili Öğretmen Davranışları	36
Bölümün Özeti	39

3. BÖLÜM
SOSYAL BİR SİSTEM OLARAK SINIF
(ss. 41 – 54)

Sosyal Sistem Kavramı	42
Sosyal Sistem Olarak Okul	42
Sosyal Sistem Olarak Sınıf	43
Sınıfa Ekolojik Bir Yaklaşım	44
Sınıf Kültürü	46
Sınıf İklimi.....	46
Sınıfın Kültür ve İklimini Etkileyen Değişkenler.....	47
Öğretmen	47
Öğrenci.....	47
Arkadaş Grupları	48
Okul Müdürü.....	48
Aile	48
Teknoloji.....	49
Olumlu Sınıf İkliminin Sonuçları	49
Demokratik Bir Sınıf Ortamı	49
Öğrenci Merkezli Öğrenme	49
Eleştirel Düşünme	49
Sorumluluk	50
Özgüven.....	50
Bağlılık	50
Bireyin Çok Yönlü Gelişimi.....	51
Bölümün Özeti.....	51

4. BÖLÜM
ÖĞRENME ORTAMLARININ FİZİKSEL DÜZENİ
(ss. 55 – 70)

Okulun Fiziksel Düzeni	56
Okulun Yeri	57
Okulun Büyüklüğü.....	58
Küçük Okulların Yararları	58
Küçük Okulların Sınırlılıkları.....	58
Büyük Okulların Yararları	59
Büyük Okulların Sınırlılıkları.....	59
Okul Binasının Eğitimsel Özellikleri	59
Sınıfın Fiziksel Düzeni	59
Sınıfların Oluşturulması	60
Sınıfın Fiziksel Değişkenleri	60
Sınıfın Büyüklüğü.....	60
Sınıfta Mobilya Kullanımı	61
Sınıfta Işık ve Renk.....	62

Sınıfın Isıtılması	62
Akustik ve Gürültü	62
Sınıfta Yerleşim Düzenleri	63
Geleneksel Sınıf Yerleşim Düzeni	63
Bireyselleştirilmiş Sınıf Yerleşim Düzeni	63
Tek Gruplu Yerleşim Düzeni	64
Çok Gruplu Yerleşim Düzeni	64
Bölümün Özeti	64
Ek-1 Geleneksel Sınıf Yerleşim Düzeni	65
Ek-2 Bireysel Sınıf Yerleşim Düzeni	66
Ek-3 Tek Grup Yerleşim Düzeni	67
Ek-4 Çoklu Grup Yerleşim Düzeni	68

5. BÖLÜM

SINIFTA DİSİPLİN VE ÖĞRENCİ DAVRANIŞININ YÖNETİMİ

(ss. 71 – 86)

Sınıfta Disiplin ve Önemi	72
Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Etmenler	72
Sınıfta Öğrencilerin İstenmedik Davranışları	73
Bireysel Davranışlar	73
Arkadaşlarına Dönük Davranışlar	75
Öğretmene Dönük Davranışlar	77
Sınıf İçinde İstenmeyen Davranışların Nedenleri	77
Müfredat ve Öğretim Stratejileri	78
Öğrencilerin Dersi Anlamada Güçlük Çekmeleri	78
Öğretmen-Öğrenci İlişkilerinin Niteliği	79
Öğrencinin Kendisi	79
Sınıfta Disiplin Sorunlarının Önlenmesi	79
Önleyici Disiplin Uygulamaları	80
İstenmeyen Davranışların Değiştirilmesi	80
Öğrencilere Kendini Kontrol Etme Alışkanlığının Kazandırılması	81
Davranış Değiştirmede Ödül ve Cezanın Kullanımı	81
Disiplin Sorunlarına Karşı Öğretmenin Tutumu	81
Sınıfta Disiplin Sağlamada Etkili Yaklaşımlar	82
Sınıfın Örgütlenmesi	82
Sınıfta İletişim	83
Derse Odaklaşmak	83
Davranışların Planlanması	83
Model Olmak	84
Sözel Olmayan Mesajlar	84
Denetleme	84
Düşük Seviyeli Müdahale	85
Etkisiz Disiplin Uygulamaları	85
Bölümün Özeti	85

6. BÖLÜM
SINIF KURALLARININ OLUŞTURULMASI
(ss. 87 – 98)

Öğrenciler ve Kurallar	88
Kural İhlalinde Öğretmenin Göstereceği Davranışlar	88
Öğrencilerin Sınıf Kurallarına Uyması İçin Gerekenler	89
Kuralların Pekleştirilmesi ve Öğrenci Davranışına Etkisi	91
Kuralların Öğrenciler Tarafından Kabul Edilmesi.....	91
Sınıf Kuralları ve Demokrasi	92
Sınıf Kurallarında Bütünlük	92
Sınıf Kurallarının Etkili Uygulanması.....	93
Sınıf Kurallarının Değerlendirilmesi	94
Öğrenciler Arası Sosyal İlişkilerin Geliştirilmesi.....	96
Sınıfta Takım Çalışmasının Oluşturulması	97
Bölümün Özeti.....	98

7. BÖLÜM
SINIFTA ÖĞRENCİLERİN MOTİVASYONU
(ss. 99 – 116)

Motivasyon Kavramı	100
Hazcılık	100
İçgüdü ve Bilinç Altı.....	101
Dürtü ve Pekistireç	102
İçerik Teorileri.....	102
Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi	102
Alderfer'in ERG Teorisi	103
Herzberg'in İki Faktör Teorisi	104
McClelland'ın Öğrenilmiş İhtiyaçlar Teorisi.....	105
Süreç Teorileri.....	106
Vroom'un Beklenti Teorisi	106
Adam'ın Eşitlik veya Adillik Teorisi.....	107
Locke'nin Hedef Belirleme Teorisi	108
Öğretimde Motivasyon	108
Dışsal ve İçsel Motivasyon.....	109
Bölümün Özeti.....	114

8. BÖLÜM
SINIFTA İLETİŞİM SÜRECİ
(ss. 117 – 128)

İletişim Türleri.....	118
İletişim Ögeleri	119
Sınıfta İletişim.....	120
İletişim Engelleri	122
Teknik Engeller	122
Dil Güçlükleri.....	123
Psikolojik Engeller	123
Örgütsel Engeller	123
Sınıfta İletişim Engelleri	123
Grup Etkileşimi	124
Sınıfta Grup Etkileşimi	124
Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi	125
Öğrenci-Öğrenci Etkileşimi	126
Bölümün Özeti.....	128

9. BÖLÜM
SINIFTA ÖĞRENME ZAMANININ YÖNETİMİ
(ss. 129 – 144)

Zaman Kavramı	130
Zaman Yönetimi	131
Zaman Yönetimine İlişkin Tanımlar.....	132
Zamanı Etkili Yönetme Yolları.....	136
Sınıfta Zamanın Yönetimi	137
Zamanla Yarışan Öğretmen ve Öğrenciler	138
Sınıfta Zaman Yönetiminde Öncelikler	139
Sınıfta Zaman Kazandırıcı Yollar	141
Sınıfta Zaman Hırsızları	142
Etkili Okullarda Zaman Kullanımı	142
Bölümün Özeti.....	143
Değerlendirme Soruları	144

10. BÖLÜM
SINIFTA ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİNİN YÖNETİMİ
(ss. 145 – 168)

Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Sorumluluğu.....	146
Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamaları	147
Öğretimin Planlanması.....	148
Öğretimi Uygulama	151

Öğretimin Değerlendirilmesi.....	153
Sınıfta Etkili Öğrenme-Öğretme Ortamının Oluşturulması	154
Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Yeni Yaklaşımlar	157
İşbirliğine Dayalı Öğrenme.....	158
Bireyselleştirilmiş Öğrenme	159
Yapılandırmacı Öğrenme.....	159
Çoklu Zekâ Teorisi	161
Kuantum Öğrenme.....	163
Medya Okur Yazarlığı	165
Bölümün Özeti.....	166
Kaynaklar	167

11. BÖLÜM

SINIFTA SORUNLU VE ÖZEL ÖĞRENCİLERİN YÖNETİMİ

(ss. 169 – 188)

Okul Başarısızlığı Olan Çocuklar	171
Okul Başarısızlığının Nedenleri	171
Başarısız Öğrencilerin Kişisel Özellikleri	172
Okul Başarısızlığıyla Başa Çıkma Yolları	173
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktif Olan Çocuklar	173
Hiperaktivite ve Dikkat Eksikliğinin Ortaya Çıkma Nedenleri.....	174
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların Özellikleri	174
Sınıfta Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrencilerin Yönetimi	176
Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar	176
Özel Öğrenme Güçlüğü Probleminin Ortaya Çıkma Nedenleri	177
Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Özellikleri.....	177
Sınıfta Öğrenme Güçlüğü Çeken Öğrencilerin Yönetimi	178
İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar	178
İşitme Yetersizliğinin Nedenleri.....	179
İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Özellikleri	179
Sınıfta İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Yönetilmesi.....	179
Görme Yetersizliği Olan Çocuklar.....	180
Görme Yetersizliğinin Nedenleri	180
Görme Yetersizliği Olan Bireylerin Özellikleri	181
Sınıfta Görme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Yönetimi	181
Uyum ve Davranış Bozukluğu Olan Çocuklar.....	181
Uyum ve Davranış Bozukluğunun Nedenleri	182
Uyum ve Davranış Bozukluğu Olan Çocukların Özellikleri.....	182
Sınıfta Uyum Bozukluğu Olan Çocukların Yönetimi	183
Üstün Nitelikli Olan Çocuklar	184
Üstün Yetenekli Öğrencilerin Özellikleri.....	184
Sınıftaki Üstün Yeteneklilerin Yönetimi	185
Bölümün Özeti.....	186

12. BÖLÜM
ÖĞRETMEN-VELİ GÖRÜŞMELERİNİN YÖNETİMİ
(ss. 189 – 204)

Okul ve Çevre İlişkileri	190
Okul-Çevre İlişkilerinin Yasal Dayanağı.....	190
Okul-Aile İşbirliği	192
Okul-Aile İşbirliğinde Aileye Düşen Sorumluluklar	192
Okul-Aile İşbirliğinin Yararları.....	193
Okul-Aile İşbirliğinde Uyulacak İlkeler.....	194
Okul-Aile İşbirliğini Geliştirme	195
Ailenin Okul ve Eğitime Katılımını Sağlama	195
Velilerle İletişim Kurma Yolları	196
Bölümün Özeti.....	201

13. BÖLÜM
SINIFTA BİR LİDER OLARAK ÖĞRETMEN
(ss. 205 – 218)

Liderlik Kavramı	208
Eğitimde Liderlik.....	209
Öğretmenin Rollerı	211
Yönetici Olarak Öğretmen.....	211
Arabulucu Olarak Öğretmen	211
Lider Olarak Öğretmen	211
Öğretmenin Liderliği	212
Gruba Güven Vermek	212
Vizyon Geliştirmek	213
Soğukkanlı Olmak	213
Risk Almak	213
Uzman Olmak	213
Farklılıklara Önem Vermek	214
Basitleştirmek.....	214
Öğretmen Liderliği Beceri Alanları	215
Grup Liderliği Becerileri.....	215
Kişisel Beceriler	215
Problem Çözme Becerileri	216
Öğretmen Liderliğinin Diğer Yönleri.....	216
Bölümün Özeti.....	217

Kaynaklar	219
------------------------	------------

TABLolar LİSTESİ

Tablo 7.1: Dışsal ve İçsel Motivasyon Arttırmaya Yönelik Etkinlikler	110
Tablo 7.2: Motivasyona Duyulan İhtiyacın Temelleri	111

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Okul Yönetimine İlişkin Paradigmalar ve Yaklaşımlar	9
Şekil 3.1: Sosyal Sistem Olarak Sınıf	43
Şekil 3.2: Sınıfa Ekolojik Bir Bakış	45
Şekil 8.1: İletişim Süreci	120
Şekil 8.2: Eğitimde İletişim Süreci	121
Şekil 8.3: Sınıf İçinde Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi	126
Şekil 9.1: Temel İnsan İhtiyaçları Arasındaki İlişki ve Sonuçları	134
Şekil 10.1: Örnek Ders Planı	150

1. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİNİN TEMELLERİ

Selahattin TURAN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Bölümün Amacı

Bu bölümün amacı; insan ve insan doğası ile ilgili bazı bakış açılarının sınıf yönetimi ve uygulamalarını nasıl etkileyebileceğini ana çizgileriyle açıklamak ve öğretmen veya öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin bazı temel ilkeler geliştirebilmelerine yardımcı olmaktır.

Öğrenme Hedefleri

- ⇒ Sınıf yönetimi kavramını tanımlayabilme,
- ⇒ İnsan doğasına ilişkin bazı temel yaklaşımları anlayabilme,
- ⇒ Sınıf yönetiminin teorik temellerini kavrayabilme,
- ⇒ Sınıf yönetimiyle ilgili sorunları tanımlayabilme,
- ⇒ Sınıf yönetimine ilişkin bakış açılarını çözümleyebilme.

Sınıf Yönetimi

Sınıf, öğretmen ve öğrencilerin zamanlarının büyük bir kısmını geçirdikleri, bir yaşama ve öğrenme alanıdır. Okul yöneticileri, öğretmen ve öğrenciler okul zamanının büyük bir kısmını okul ve sınıf diye adlandırılan bir mekânda geçirirler. Bir mekân ve alan olarak sınıf ne anlama gelmektedir? Bu soru üzerinde durulması ve bu konuda öğretmenin öğrencilerle bir uzlaşmaya varması gerekiyor. Kavramsal açıdan sınıf; açık bir yer, bir meydan, ortalık veya avlu anlamına gelir. Sınıf sınırlarının belirlenmesi zor olmasına rağmen bütün öğrencilerin sınıfın ne olduğuna dair ortak bir bakış açıları vardır. Bu açıdan sınıf yönetimi, anlamı ortak hale getirme ve bir anlam oluşturma sürecidir. Bu sürecin niteliği öğretmenin sahip olduğu iletişim ve zaman yönetimi becerileriyle yakından ilişkilidir. *Bu sebeple, sınıf yönetiminin temelini iletişim ve etkili zaman yönetimi oluşturur.*

Sınıf yönetiminin temel amacı; sınıf içi öğrenmelerin iyileştirilmesi ve öğrenci yaşantılarının keyifli hale getirilmesidir. Sınıftaki yaşamın niteliği hiç kuşkusuz birçok değişken tarafından belirlenmekte veya etkilenmektedir. Geleneksel olarak sınıf yönetimi denince, öğretmenin sınıfı kontrol etmesi ve sınıfta disiplini sağlaması anlaşılır. Bu stratejiyi birçok öğretmen tercih eder ve sınıf yönetiminde kullanır. Bu anlamda sınıf yönetimi, öğretmenin sınıf üzerinde egemenlik kurmasından başka bir şey değildir. Öğretmenler tarafından tercih edilen bu kolay yöntem, sınıf içi öğrenmelerin iyileştirilmesi ve öğrenci yaşantılarının keyifli hale getirilmesine pek katkı sağlamaz. Aksine, bu strateji, öğrencilerin öğrenme keyiflerini bozar. Böyle bir yaklaşımda öğretmenin en büyük kaygısı, sınıf üzerindeki kontrolü kaybetmektir. Bu anlayış, geçen yüzyılın başlarında geliştirilen ve insan davranışının dışardan kontrolünü öngören yaklaşımlara dayanmaktadır. Daha sonraları gelişen ve insan ilişkileri merkezli yaklaşımlar, insanı merkeze alarak grup içi kontrol anlayışını öne çıkarmıştır. Bu akımı da yönetimde insan merkezli başka yaklaşım ve teoriler izlemiştir.

Okullarda insan davranışı üzerine çalışanlar, insan doğasına ilişkin varsayımları iki boyutta toplamış; bunları *X teorisi* ve *Y teorisi* olarak adlandırmıştır. Sınıf yönetimi açısından yorumlandığında *X teorisi*, öğrencinin doğasına ilişkin kötümser bakış açısını yansıtmakta olup daha çok dıştan kontrol üzerinde yoğunlaşır. *Y teorisi* ise, öğrencinin doğasına ilişkin iyimser bakış açısını yansıtmakta olup içsel kontrol mekanizmalarına önem verir. *Y teorisine göre öğretmene düşen,*